

JAKOB ADOLF
HÄGG
1850-1928

Albumblad och stycke i d-moll
för cello och piano

Album Leaf and Piece in D -minor
for cello and piano

Källkritisk utgåva av/Critical edition by Finn Rosengren

Levande Musikarv och Kungl. Musikaliska akademien

Syftet med Levande Musikarv är att tillgängliggöra den dolda svenska musikskatten och göra den till en självklar del av dagens repertoar och forskning. Detta sker genom notutgåvor av musik som inte längre är skyddad av upphovsrätten, samt texter om tonsättarna och deras verk. Texterna publiceras i projektets databas på internet, liksom fritt nedladdningsbara notutgåvor. Huvudman är Kungl. Musikaliska akademien i samarbete med Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Kungl. Musikaliska akademien grundades 1771 av Gustav III med ändamålet att främja tonkonsten och musiklivet i Sverige. Numera är akademien en fristående institution som förenar tradition med ett aktivt engagemang i dagens och morgondagens musikliv.

Swedish Musical Heritage and The Royal Swedish Academy of Music

The purpose of Swedish Musical Heritage is to make accessible forgotten gems of Swedish music and make them a natural feature of the contemporary repertoire and musicology. This it does through editions of sheet music that is no longer protected by copyright, and texts about the composers and their works. This material is available in the project's online database, where the sheet music can be freely downloaded. The project is run under the auspices of the Royal Swedish Academy of Music in association with the Music and Theatre Library of Sweden and Svensk Musik.

The Royal Swedish Academy of Music was founded in 1771 by King Gustav III in order to promote the composition and performance of music in Sweden. Today, the academy is an autonomous institution that combines tradition with active engagement in the contemporary and future music scene.

www.levandemusikarv.se

Huvudredaktör/Editor-in-chief: Anders Wiklund
Notgrafisk redaktör/Score layout editor: Anders Högstedt
Textredaktör/Text editor: Erik Wallrup

Levande Musikarv/Swedish Musical Heritage
Kungl. Musikaliska akademien/The Royal Swedish Academy of Music
Utgåva nr 735-736/Edition No. 735-736
2014
Notbild/Score: Public domain. Texter/Texts: © Levande Musikarv
ISMN 979-0-706900-20-9

Levande Musikarv finansieras med medel från/Published with financial support from Kungl. Musikaliska akademien, Kungl. Vitterhetsakademien, Marcus och Amalia Wallenbergs Stiftelse, Statens Musikverk, Riksbankens Jubileumsfond, Svenska Litteratursällskapet i Finland och Kulturdepartementet.
Samarbetspartners/Partners: Musik- och teaterbiblioteket, Svensk Musik och Sveriges Radio.

Jakob Adolf Hägg

Jakob Adolf Hägg föddes 26 (enligt vissa källor 27) juni 1850 i Östergarn på Gotland. Han studerade vid Musikkonservatoriet i Stockholm 1865–70 och kunde sedan som Jenny Lind-stipendiat fortsätta sina studier utomlands. Dessa inleddes i Köpenhamn med ett betydelsefullt år hos Niels W. Gade. Resan gick vidare med studier i Wien och Berlin, och han besökte även England och Italien. Hans psykiska hälsa, som visat tecken på svaghet redan under resan, försämrades efter återkomsten till Sverige 1874, och 1880 togs han in på mentalsjukhus. Han tillfrisknade dock, och efter utskrivningen från sjukhuset 1895 återupptog han med stor energi sina musikaliska aktiviteter, komponerade, gjorde arrangemang (av egna och andras verk samt av en betydande mängd folkmusik) och spelade piano. Till det yttre levde han, med undantag för några år i Norge, ett tämligen tillbakadraget liv hos släktingar i Hälsingland till sin död 1 mars 1928.

Hägg lämnade en stor produktion efter sig, en produktion som innehåller verk i många genrer och för många olika besättningar. Där finns symfonier och andra orkesterverk, kammarmusik, solosånger, körverk och orgelstycken, men största delen utgörs av musik för piano, Häggs eget instrument.

© Finn Rosengren, Levande Musikarv

Albumblad och Stycke i d-moll för violoncell och piano

Det är tydligt att Hägg inspirerades av kombinationen cello och piano. Cellosonaten i e-moll kan framhållas som hans främsta kammarmusikverk och en av de finaste svenska cellosonaterna överhuvudtaget. Uruppförandet i Dresden i januari 1872 tillsammans med den kände cellisten Friedrich Grützmacher innebar en mycket lyckad debut i Tyskland för den unge tonsättaren, och stycket kom att tryckas hos Breitkopf & Härtel som hans op. 1.

Utöver sonaten skrev han några mindre verk för samma instrumentkombination: *Preludium & Andante* (de enda av dessa kompositioner som han lät publicera), ett *Albumblad* i e-moll och ett stycke utan titel i d-moll (som båda återfinns i den aktuella utgåvan) samt ytterligare ett titellöst i B-dur som möjligen inte är avsett för cello och ett i Fiss-dur som är ofullbordat eller ofullständigt bevarat.

De två små styckena i denna utgåva är utskrivna och redigerade efter Häggs autografer, som förvaras i Häggsamlingen i Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm. När de komponerades går inte att säga. Manuskripten är inte daterade, och styckena nämns över huvud taget inte vare sig i Häggs rätt omfattande bevarade korrespondens eller i litteraturen om honom. De skulle kunna rubriceras som ”musikaliska dagboksanteckningar”, av ungefär samma slag som de hundratals små pianostycken som han efterlämnat i sina manuskript – ibland på sidor och notsystem som lämnats tomma i manuskript med helt andra verk – och av vilka endast en del har publicerats.

Albumblad finns i fyra olika versioner, praktiskt taget identiska i själva kompositionen men med en mängd variationer i de mindre detaljerna, främst när det gäller fraseringen. I en av autograferna finns det ett extra notsystem med en stämma för violin som alternativt soloinstrument.

Stycket i d-moll däremot finns endast i ett enda manuskript.

© Finn Rosengren, Levande Musikarv

Källkritisk kommentar

Källmaterial

I Hägg-samlingen i Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm finns följande källor. Samtliga är manuskript i Häggs autograf:

Albumblad:

A1 Osorterat material, manuskript 2, vilket består av 32 sidor med huvudsakligen pianomusik. Albumblad upptar sid. 5 och ungefär halva sid. 6. Titel saknas. I detta manuskript ingår ett extra notsystem för violin (med en variant av cellostämman). Framför cellons notsystem står *Cello (original)*.

A2 6:8, 2 sidor, varav Albumblad upptar sid. 1. Detta manuskript var i tonsättaren, cellisten, dirigenten och STIM-direktören Eric Westbergs ägo och kom till biblioteket vid hans död 1944. Över titeln *Albumblad* på sid. 1 står en dedikation av Hägg: *Til Erik Westberg*.

A3 9:4, som består av 44 sidor med blandat innehåll. Albumblad upptar nästan hela sid. 14. Titel saknas.

A4 9:14, som består av 74 sidor med huvudsakligen pianomusik. Albumblad står på sid. 48–49 (paginerade 54–55). Titel saknas.

Alla fyra källor saknar datering, och det har heller inte kunnat fastställas i vilken inbördes ordning de tillkommit. Denna utgåva är gjord med källa A1 som utgångspunkt, till stor del därför att den erbjuder möjligheten att framföra stycket med violin i stället för cello.

Stycke d-moll:

A5 Häggsamlingen 8:26, 1928/88, 8 sidor, varav stycket upptar sid. 8. Resten av manuskriptet upptas av Op. 51, Novellette för piano 4 händer samt en koralsättning. Titel på cellostycket saknas, men överst på sidan har Hägg skrivit *Musikal. Skizzenbuch*, en rubrik som ofta förekommer i hans manuskript. Stycket saknar datering.

Kommentarer

Streckade bågar samt anvisningar inom klammer är tillfogade av utgivaren som komplettering eller förslag till komplettering av Häggs nottext.

Trots styckenas ringa omfång och enkla struktur finns det en del detaljer som behöver kommenteras.

Kommentarerna avser huvudkällan (**A1** resp. **A5**) om inte annat anges.

Albumblad:

<i>Takt</i>	<i>Instrument</i>	<i>Kommentar</i>
1		A4 saknar tempobeteckning.
4		A2 saknar tempobeteckning här. I A1 , A3 och A4 är beteckningen skriven förkortad form som <i>Alltto</i> .
4	Vc., Pia. (båda syst.)	Den första noten är en punkterad fjärdedel i A2 , en fjärdedel i övriga ms. Skillnaden saknar emellertid betydelse, då noten är försedd med fermat.
4–5	Vc.	I A2 är sista noten i takt 4 inbunden i den första bågen i 5.
7	Pia. övre	I A2 och A3 är understämmans e en halvnot.
8, 25	Vl., Vc.	Det är oklart om bågen skall sluta på fjärde eller femte noten. I 8 går bågen i Vc. tydligt fram till femte noten, men i Vl. slutar den strax efter den fjärde. I 25 slutar bågen rakt över den fjärde noten i Vc. men strax efter i Vl. Även i övriga manuskript finns båda varianterna.
9, 26	Vl., Vc.	Samma typ av oklarhet som i föregående kommentar. I 9 har Vl. bågen tydligt dragen till fjärde noten, medan bågen i Vc. slutar strax efter den tredje. I 26 har båda instrumenten både t.o.m. tredje noten. I A3 och A4 finns båda varianterna, medan A2 på båda ställena har en lång båge från sista noten i föregående takt och över hela 9 resp. 26.
11	Vl., Vc.	Bågen slutar på andra noten; har ändrats i analogi med 28 och enligt A3 och A4 .
11	Vc.	A2 har endast fyra åttondelar (d fiss g h) i denna takt.
14–16, Pia. undre 18–19		I A2 är det staccatopunkter över åttondelarna.
16	Vc.	Beteckningen <i>pizz</i> står under taktstrecket till nästa takt. A2 och A3 har pizzicato i 16. A4 har däremot två fjärdedelar (E Aiss) arco i 16 och pizzicato först i nästa takt. Med den utformning med fyra 8-delar som cello stämman har i A1 , A2 och A3 blir det avgjort bäst att spela pizzicato redan i 16, så som A2 och A3 anger, och troligen är placeringen av beteckningen <i>pizz</i> i A1 ett misstag.
18	Vc.	Endast i A2 anges det att drillens övre not skall vara återställt f, vilket måste vara det riktiga.
19	Vc.	I A2 har drillen efterslag (diss e).
21–22	Vc.	I A2 är det en lång båge från sista noten i 21 och över hela 22.

Stycke d-moll:

<i>Takt</i>	<i>Instrument</i>	<i>Kommentar</i>
1		Tempobeteckning saknas.
17	Pia. undre	Den tredje noten är dubblerad i underoktaven, vilket bryter mönstret, och denna dubblering har därför tagits bort.
27–28	Pia. undre	I takt 27 står både ett e och ett b (båda i lilla oktaven) på tredje åttondelen. Att avsikten skulle vara att spela båda tonerna verkar mindre sannolikt. Det skulle bryta mönstret i ackompanjemanget i dessa takter. För e talar att mönstret blir mest konsekvent så samt att legatobågen i denna takt är dragen rakt igenom b-t, vilket skulle kunna tolkas som en överstrykning. För b talar att högerhanden samtidigt har ett e. I 28 är situationen likadan, där spelar cello e-t på 2:an. Tyvärr får vi inte här någon lösning på problemet, eftersom vänsterhanden endast är noterad med upprepningstecken.
31–38		Dessa takter är inte utskrivna. I deras ställe står en hänvisning till takt 1–8.
42	Båda	Pausen på tredje fjärdedelen saknas i alla tre notsystemen.

© Finn Rosengren, Levande Musikarv

Jakob Adolf Hägg

Jakob Adolf Hägg was born on 26 (in some sources 27) June 1850 in Östergarn on Gotland. He studied at the Royal Conservatory of Music in Stockholm from 1865 to 1870, and went on to continue his studies abroad on a Jenny Lind scholarship. He began in Copenhagen with a very influential year with Niels W. Gade, before travelling to Vienna and Berlin. He also visited England and Italy.

His mental health, which had started to show signs of weakness during his journeys, deteriorated on his return to Sweden in 1874, and six years later he was admitted to an asylum. He subsequently recovered, and on discharge from the hospital in 1895 resumed his musical activities with gusto, composing, arranging (his own and other composers' works as well as a large amount of folk music) and playing piano. Outwardly, however, with the exception of a few years spent in Norway, he lived somewhat as a hermit with relatives in Hälsingland until his death on 1 March 1928.

Hägg left behind a large volume of works covering many genres and sizes of ensemble. There are symphonies and other orchestral pieces, chamber pieces, solo songs, choral and organ works, but mostly music for his own instrument, the piano.

© Finn Rosengren, Levande Musikarv. Transl. Neil Betteridge

Album Leaf and Piece in D -minor for cello and piano

Hägg was clearly inspired by the combination of cello and piano. The E minor cello sonata can be considered his most important chamber music piece, even perhaps one of the finest Swedish cello sonatas of all time. Its premiere in Dresden in January 1872 with the celebrated cellist Friedrich Grützmacher guaranteed a hugely successful debut in Germany for the young composer, and the piece came to be regarded by Breitkopf & Härtel as his opus number 1.

Apart from the sonata, he wrote a number of smaller works for the same setting: *Preludium & Andante*, the only one of these compositions he had published, an *Album Leaf* in E minor, a piece in D minor, another in B-flat major (which might not be intended for cello) and finally an incomplete (or partially preserved) piece in F-sharp major.

The two short pieces in this edition have been transcribed and edited on the basis of Hägg's own autographs, which are kept in the Hägg collection at the Music and Theatre Library of Sweden in Stockholm. When they were composed is impossible to say. The manuscripts are undated and not a single mention is made of the pieces in Hägg's extant and extensive correspondence or in the literature about him. They could be titled 'musical diary entries' of roughly the same kind as the hundreds of small piano pieces he left behind in his manuscripts – sometimes on pages and staves left empty in manuscripts containing completely different works – and of which only a few have been published.

There are four versions of the *Album Leaf*, all of which are virtually identical in composition but with a number of variations in the details, especially when it comes to the phrasing. One of the autographs contains an extra stave for a violin part as an alternative solo instrument.

The D minor piece, however, is found in one single manuscript only.

© Finn Rosengren, Levande Musikarv. Transl. Neil Betteridge